Lietas Nr. A420127816
Lietas arhīva Nr. A42-01278-16/17

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rīgā 2016.gada 6.decembrī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis A.Dreimanis,

piedaloties pieteicējas SIA „EuroPark Latvia" pārstāvei /pers. A/ un
atbildētājas Rīgas pilsētas pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta pārstāvei Inesei Demei,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA „EuroPark Latvia" pieteikumu par Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta 2015.gada 20.novembra lēmuma Nr.DA-15-6439-nd 1. un 2.punkta atzīšanu par prettiesisku.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas pilsētas būvvaldes būvinspektors apsekoja nekustamo īpašumu /adrese A/ un konstatēja, ka īpašumā patvaļīgi ierīkota atklāta maksas autonovietne, kuru apsaimnieko pieteicēja SIA „EuroPark".

Būvinspektors 2015.gada 5.augustā sastādīja atzinumu Nr.BV-15-2249-atz par būves pārbaudi, kurā autostāvvietas ierīkošanu bez normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā izstrādātas dokumentācijas kvalificēja kā patvaļīgu būvniecību atbilstoši Būvniecības likuma 18.panta otrajai daļai. Ar atzinuma 4.sadaļas 1.punktu būvinspektors, pamatojoties uz Būvniecības likuma 21.panta otro daļu, uzdeva pieteicējai nekavējoties pārtraukt patvaļīgi uzsākto autonovietnes izmantošanu.

Pieteicēja autonovietnes izmantošanu nepārtrauca, tāpēc būvinspektors ar 2015.gada 8.septembra atzinuma Nr.15-2665-atz par būves pārbaudi 4.sadaļas 1.punktu atkārtoti uzdeva pieteicējai nekavējoties pārtraukt patvaļīgi uzsākto autonovietnes izmantošanu.

Pieteicēja apstrīdēja atzinumus.

[2] Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments ar 2015.gada 20.novembra lēmuma Nr.DA-15-6439-nd (turpmāk – departamenta lēmums) 1. un 2.punktu atstāja negrozītus atzinumus daļā, ar kuru pieteicējai uzlikts pienākums pārtraukt patvaļīgi uzsākto autonovietnes izmantošanu.

Departamenta lēmumā atzīts, ka autostāvvieta ir būve, kuras ierīkošanai būvvaldē jāiesniedz ieceres iesniegums, jāsaņem būvatļauja, jāizstrādā būvprojekts un būvobjekts jānodod ekspluatācijā. Attiecībā uz konkrēto autonovietni minētais nav izdarīts, tāpēc tās izveidošana ir patvaļīga būvniecība. Būvniecības likuma 21.panta otrā daļa aizliedz izmantot ekspluatācijā nenodotu būvi. Savukārt Būvniecības likuma 18.pants paredz, ka būvinspektors kontrolē būvniecības tiesiskumu un var apturēt patvaļīgus būvdarbus, šajā gadījumā – ekspluatāciju.

[3] Pieteicēja iesniedza Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu par departamenta lēmuma 1. un 2.punkta atzīšanu par prettiesisku.

Pieteikums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Pieteicēja nav konkrētā nekustamā īpašuma īpašniece, tāpēc pieteicējai nevar uzlikt pienākumus būvniecības jomā.

[3.2] Būvniecības likuma 21.panta otrā daļa, ar kuru pamatoti atzinumi, neparedz būvinspektora tiesības izdot administratīvo aktu. Tādējādi pienākums pārtraukt autonovietnes ekspluatāciju pieteicējai uzlikts bez tiesiska pamata.

[3.3] Vispārīgi būvvalde būtu tiesīga saskaņā ar Būvniecības likuma 21.panta septīto daļu aizliegt autonovietnes ekspluatāciju, ja šāda ekspluatācija radītu bīstamību. Taču autonovietnes ekspluatācija ir droša.

[3.4] Būvvalde ir izbeigusi pret pieteicēju uzsāktu administratīvā pārkāpuma lietu par būves izmantošanu pirms nodošanas ekspluatācijā. Lieta izbeigta, jo pieteicēja, nebūdama nekustamā īpašuma īpašniece, nav administratīvā pārkāpuma subjekts. Tas jāņem vērā arī izskatāmajā lietā.

[4] Departaments rakstveida paskaidrojumos norādīja, ka pieteikums nav pamatots; pieteicējai var uzlikt pienākumu pārtraukt patvaļīgu autonovietnes ekspluatāciju, jo pieteicēja šādu ekspluatāciju veic.

[5] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāve uzturēja pieteikumu, pamatojoties uz tajā minētajiem argumentiem. Norādīja, ka pieteicēja vairs nav konkrētās autonovietnes operatore (ir izbeigusi attiecīgu līgumu ar nekustamā īpašuma īpašniekiem), taču departamenta lēmuma prettiesiskuma konstatējums pieteicējai ir nepieciešams, lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtošanos attiecībā uz citām pieteicējas apsaimniekotām autostāvvietām.

Departamenta pārstāve pieteikumu neatzina, pamatojoties uz departamenta lēmumā un rakstveida paskaidrojumos norādītajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[6] Lietā nav strīda par faktiem. Proti, pieteicēja, pamatojoties uz līgumu, kas bija noslēgts ar attiecīgā nekustamā īpašuma īpašniekiem, veica maksas autonovietnes /adrese/ operatora pienākumus (*lietas 35.–43.lapa*). Nav strīda, ka maksas autonovietnes ierīkošana zemesgabalā ir veikta bez būvniecības projekta dokumentācijas saskaņošanas un autonovietne nav nodota ekspluatācijā.

Principā pieteicēja nestrīdas par to, vai autostāvvietas ierīkošanai bija vai nebija nepieciešams saņemt būvatļauju un nodot autonovietni ekspluatācijā. Pieteicēja norāda, ka šā jautājuma risināšana attiektos uz nekustamā īpašuma īpašniekiem, bet pieteicējai kā vienīgi autonovietnes lietotājai nevar uzlikt ar būvniecības procesu saistītus pienākumus.

Pieteicēja arī norāda, ka būvinspektora atzinumos piemērotā Būvniecības likuma 21.panta otrā daļa jebkurā gadījumā neparedz administratīvā akta izdošanu.

[7] No pieteicējas apstrīdētajiem būvinspektora 2015.gada 5.augusta un 2015.gada 8.septembra atzinumiem (*lietas 25.–32.lapa*) redzams, ka būvinspektors ir konstatējis patvaļīgu būvniecību, tāpēc uzlicis pienākumu pārtraukt patvaļīgās būvniecības objekta (autonovietnes) ekspluatāciju. Patvaļīgo būvniecību būvinspektors kvalificējis atbilstoši Būvniecības likuma 18.panta otrajai daļai. Tāpat būvinspektors atzinumos norādījis, ka lieta par patvaļīgo būvniecību būvvaldē tālāk tiks izskatīta atbilstoši Būvniecības likuma 18.panta piektajai daļai, kas regulē būvniecības rīcību patvaļīgas būvniecības gadījumā.

Vienlaikus būves ekspluatācijas aizlieguma pamatošanai būvinspektors atsaucies Būvniecības likuma 21.panta otro daļu.

[8] Kā norādīts Augstākās tiesas 2016.gada 19.jūlija lēmuma lietā Nr.SKA-1056/2016 7.punktā, Būvniecības likuma 18.pants regulē būvniecības kontroli. Panta otrā daļa noteic, kādi būvdarbi ir kvalificējami kā patvaļīga būvniecība. Proti, būvdarbi, kas uzsākti vai tiek veikti bez būvatļaujas vai pirms tam, kad būvatļaujā, apliecinājuma kartē vai paskaidrojuma rakstā izdarīta atzīme par attiecīgo nosacījumu izpildi, gadījumos, kad attiecīgie lēmumi saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir nepieciešami, kā arī būvdarbi, kas neatbilst būvprojektam un normatīvo aktu prasībām, ir kvalificējami kā patvaļīga būvniecība. Patvaļīga būvniecība ir arī būves vai tās daļas ekspluatācija neatbilstoši projektētajam lietošanas veidam vai būvdarbi, kas uzsākti bez attiecīgas projekta dokumentācijas, ja tāda nepieciešama saskaņā ar normatīvajiem aktiem. Panta trešā līdz septītā daļa noteic būvinspektora kompetenci veikt būvniecības kontroli un noteiktos gadījumos sastādīt atzinumu un apturēt būvdarbus, tostarp, ja tiek konstatēta patvaļīga būvniecība. Savukārt būvvalde šādā gadījumā tālāk pieņem lēmumu par iepriekšējā stāvokļa atjaunošanu vai būvniecības turpināšanu. Proti, Būvniecības likuma 18.panta piektā daļa noteic, ka gadījumā, ja būvinspektors konstatē patvaļīgu būvniecību, viņš aptur būvdarbus un uzraksta attiecīgu atzinumu, bet būvvalde pieņem vienu no šādiem lēmumiem: 1) par iepriekšējā stāvokļa atjaunošanu, ja konkrētā objekta būvniecību attiecīgajā teritorijā nepieļauj normatīvie akti vai būvdarbi uzsākti pirms atzīmes izdarīšanas būvatļaujā par projektēšanas nosacījumu izpildi – neatkarīgi no apstākļiem, kādēļ attiecīgā darbība nav tikusi veikta; 2) par atļauju veikt būvniecību pēc būvniecību regulējošu normatīvo aktu prasību izpildes, bet gadījumos, kad patvaļīgas būvniecības rezultātā nodarīts kaitējums videi, – arī pēc tā novēršanas vides un dabas aizsardzību regulējošos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Ja lēmums par atļauju veikt būvniecību būvvaldes noteiktajā termiņā netiek izpildīts, būvvalde var lemt par iepriekšējā stāvokļa atjaunošanu. Savukārt šā panta vienpadsmitā daļa cita starpā noteic, ka lēmums par būvdarbu apturēšanu, kas ietverts būvinspektora atzinumā, izpildāms nekavējoties. Ja tas netiek pildīts, tā pieņēmējs var nodrošināt šā lēmuma izpildi, piemērojot aizvietotājizpildi.

Savukārt Būvniecības likuma 21.pants regulē būves ekspluatācijas jautājumus. Panta otrā daļa noteic, ka būvi aizliegts izmantot līdz tās pieņemšanai ekspluatācijā, izņemot likumā noteiktos gadījumus. Panta piektajā daļā noteikts, ka būvinspektors kontrolē ekspluatācijas atbilstību normatīvajiem aktiem, tai skaitā patvaļīgas būvniecības esību un būves drošumu. Kontrolējot ekspluatācijā pieņemtas būves drošumu, būvinspektors fiksē un novērtē redzamos bojājumus un sagatavo atzinumu. Savukārt būvvalde, ņemot vērā atzinumā konstatēto, pieņem kādu no noteiktiem lēmumiem, tostarp par būves ekspluatācijas aizliegumu.

[9] No minētā tiesiskā regulējuma Augstākā tiesa 2016.gada 19.jūlija lēmumā lietā Nr.SKA-1056/2016 secinājusi, ka patvaļīgas būvniecības gadījumā par būvdarbu apturēšanu lemj būvinspektors. Savukārt gadījumos, kad tiek kontrolēta būvju ekspluatācija, par būvju ekspluatācijas aizliegumu lemj būvvalde. Tādēļ atšķirīgi ir aplūkojami gadījumi, pirmkārt, kad būves ekspluatācijas nepieļaujamība izceļas no tās patvaļīgas būvniecības fakta, piemēram, būvatļaujas neesības, vai, otrkārt, kad ekspluatācijas turpināšana liedzama likumīgi ekspluatācijā nodotā būvē. Šiem gadījumiem atbilst attiecīgi Būvniecības likuma 18. un 21.pantā ietvertais regulējums par būvniecības un ekspluatācijas turpināšanas aizliegumu. Lai arī Būvniecības likuma 18.pants tiešiem vārdiem runā par būvdarbu kontroli un būvdarbu apturēšanu, t.i., būvinspektora darbībām, veicot kontroli būvlaukumā, pēc jēgas šis regulējums ir attiecināms arī uz gadījumiem, kad patvaļīgā būvniecība tiek konstatēta nevis būvdarbu procesā, bet vēlāk – jau nelegāli uzbūvētās (vai ekspluatācijā nenodotas) būves ekspluatācijas laikā. Šādos gadījumos likumdevējs ir piešķīris kompetenci būvinspektoram, konstatējot patvaļīgas būvniecības faktu, apturēt turpmākas darbības šādā būvē (*sk. Augstākās tiesas 2016.gada 19.jūlija lēmuma ar arhīva Nr.SKA-1056/2016 8.punktu*).

Tādējādi, kā norādījusi Augstākā tiesa, Būvniecības likuma 18.pantā paredzētais būvinspektora atzinums var ietvert gan patvaļīgās būvniecības konstatējumu, gan arī lēmumu par rīcību (normā – aizliegumu turpināt būvniecību) līdz būvvaldes lēmuma par iepriekšējā stāvokļa atjaunošanu vai būvniecības turpināšanas atļauju pieņemšanai. Salīdzinoši, Būvniecības likuma 21.pantā par būves ekspluatāciju tas regulēts citādi, nosakot būvinspektora pilnvaras sastādīt vienīgi atzinumu, bet būvvaldes kompetenci uz tā pamata pieņemt lēmumu cita starpā arī par būves ekspluatācijas aizliegumu (*sk. Augstākās tiesas 2016.gada 19.jūlija lēmuma ar arhīva Nr.SKA-1056/2016 8.punktu*).

[10] Tādējādi konkrētajā lietā vērtējamajos atzinumos ietvertais būvinspektora lēmums nekavējoties apturēt autonovietnes ekspluatāciju ir kvalificējams atbilstoši Būvniecības likuma 18.panta piektajai daļai kā būvinspektora lēmums par būvdarbu apturēšanu patvaļīgas būvniecības gadījumā. Konkrētajā gadījumā, konstatējot, ka patvaļīgās būvniecības objekts tiek izmantots pirms nodošanas ekspluatācijā, būvinspektors ir taisījis minētajā tiesību normā paredzētajai kompetencei atbilstošu lēmumu apturēt tālākās darbības būvē – tās patvaļīgo izmantošanu.

Tā kā izdotais administratīvais akts kvalificējams atbilstoši Būvniecības likuma 18.pantam, nav piešķirama nozīme pieteicējas argumentiem par to, ka nav ievērota Būvniecības likuma 21.pantā paredzētā lēmuma pieņemšanas kārtība, tostarp nav konstatēta minētā panta septītajā daļā paredzētā būves bīstamība.

[11] Departamenta lēmumā pamatoti ir secināts, ka autostāvvieta ir II grupas inženierbūve saskaņā ar Ministru kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumu Nr.1620 „Noteikumi par būvju klasifikāciju" pielikuma 132.punktu un Ministru kabineta 2014.gada 19.augusta noteikumu Nr.500 „Vispārīgie būvnoteikumi" 1.pielikumu. Šādas būves gadījumā ir jāiesniedz ieceres iesniegums, jāsaņem būvatļauja, jāizstrādā būvprojekts un būvobjekts jānodod ekspluatācijā atbilstoši Ministru kabineta 2014.gada 16.septembra noteikumu Nr.551 „Ostu hidrotehnisko, siltumenerģijas, gāzes un citu, atsevišķi neklasificētu, inženierbūvju būvnoteikumi" nosacījumiem. Konkrētajā gadījumā tas nav izdarīts. Proti, autonovietnes ekspluatācija uzsākta, pirms tā normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā ir nodota ekspluatācijā.

Būves izmantošana pirms nodošanas ekspluatācijā ir objektīvi prettiesiska, jo to aizliedz likums – Būvniecības likuma 21.panta otrā daļa; konkrētajā gadījumā acīmredzami nepastāv minētā panta trešajā daļā paredzētie izņēmuma gadījumi, kuros ekspluatācijā nenodotu būvi ir atļauts izmantot.

[12] Pieteicējas argumenti ir par to, ka pieteicēja nevar būt administratīvā akta adresāte, jo nav nekustamā īpašuma īpašniece.

Pieteicējas argumenti par to, ka atbildība par būvniecības procesa kārtības ievērošanu un patvaļīgas būvniecības seku novēršanu gulstas uz zemes

vai būves īpašnieku, vispārīgi ir pamatoti.

Taču konkrētajā gadījumā pieteicējai nav uzlikts pienākums novērst patvaļīgās būvniecības sekas, proti, normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā legalizēt vai nojaukt būvi.

Pieteicējai ir uzlikts vienīgi pienākums pārtraukt prettiesiski uzsākto būves izmantošanu.

No līguma par maksas autostāvvietas operatora pakalpojumu sniegšanu (*lietas 35.– 39.lapa*) konstatējams, ka pieteicēja nodrošināja maksas autostāvvietas operatora pakalpojumus konkrētajā autonovietnē. Tātad pieteicēja faktiski izmantoja strīdus autostāvvietu, par ko pašu par sevi lietā strīda nav.

Secināms, ka pieteicējai ir noteikts vienīgi pienākums pārtraukt to prettiesisko darbību, kuru attiecībā pieteicēja uz strīdus autonovietni faktiski veica.

[13] Tiesas vērtējumā, pienākums pārtraukt patvaļīgu ekspluatāciju var tikt noteikts jebkurai personai, kura faktiski veic šādu ekspluatāciju. Pienākums pārtraukt izmantot patvaļīgas būvniecības objektu var tikt uzlikts jebkurai personai, kura to prettiesiski izmanto, neatkarīgi no tā, uz kāda tiesiska vai faktiska pamata nelikumīgā izmantošana tiek veikta. Pretējā gadījumā izmantošanas aizliegums (pienākums pārtraukt aizliegtu izmantošanu) nebūtu efektīvs.

Būvinspektora atzinumi pamatoti ir adresēti pieteicējai, jo tieši pieteicēja ir persona, kura faktiski nodrošināja autonovietnes izmantošanu.

Pieteicēja nevar aizbildināties ne ar kādām civiltiesiskām (ka pieteicēja nav īpašniece) vai cita rakstura atrunām, lai atbrīvotos no pienākuma pārtraukt objekta izmantošanu, kas neatbilst likumam; šajā sakarā (izskatāmajā lietā) nav piešķirama nozīme arī administratīvo pārkāpumu lietu izbeigšanai sakarā ar to, ka pieteicēja nav administratīvā pārkāpuma subjekts. Savukārt nekāds cits pienākums, kā vien pārtraukt veikt to aizliegto rīcību, kuru pieteicēja faktiski veica, pieteicējai ar pārsūdzēto administratīvo aktu nav uzlikts.

[14] Ievērojot minēto, tiesa atzīst, ka departamenta lēmuma tā pārsūdzētājā daļā, proti, attiecībā uz aizliegumu nekavējoties pārtraukt pieteicējas veikto ekspluatācijā nenodotā patvaļīgās būvniecības objekta ekspluatāciju, ir tiesisks. Līdz ar to pieteikums ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 251.panta sesto daļu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

Noraidīt SIA „EuroPark Latvia" pieteikumu par Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta 2015.gada 20.novembra lēmuma Nr.DA-15-6439-nd 1. un 2.punkta atzīšanu par prettiesisku.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnesis A.Dreimanis